

Liikenne- ja viestintävaliokunta
Eduskunta

Lausunto Valtioneuvoston maaseutupoliittisesta selonteosta

Liikenne- ja viestintävaliokunnassa on käsiteltävänä Valtioneuvoston maaseutupoliittinen selonteko (VNS 12/2025 vp). Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry:ltä on pyydetty kirjallista asiantuntijalausuntoa asiassa ja SKAL esittää lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Selonteko muodostaa tärkeän kokonaisuuden, joka linjaa maaseudun kehittämisen tavoitteita ja toimenpiteitä tuleville vuosille. SKAL pitää myönteisenä selonteon tavoitetta vahvistaa maaseudun infrastruktuuria, yritystoimintaa ja palveluja. Tavoitteet ovat oikeansuuntaisia, mutta niiden toteuttaminen edellyttää konkreettisia ja pitkäjänteisiä toimia. Kuljetusala on maaseudun elinvoiman keskeinen mahdollistaja, sillä maaseudun yritykset, alkutuotanto, teollisuus ja palvelut ovat riippuvaisia toimivista kuljetuksista ja tiestöstä.

Kuljetusala on keskeinen osa maaseudun elinvoimaa, ja sen toimintaedellytykset vaikuttavat suoraan maaseudun yritysten kilpailukykyyn, huoltovarmuuteen ja alueiden kehitykseen. Kuljetusten ja logistiikan rooli maaseudun palveluverkossa pitäisi tunnistaa paremmin.

Siksi SKAL korostaa, että maaseutupolitiikan ja liikennepolitiikan on muodostettava yhtenäinen kokonaisuus, jossa kuljetusalan toimintaedellytykset turvataan pitkäjänteisesti.

Vähäliikenteinen tieverkko on merkityksellinen maaseudun elinvoimalle

SKAL muistuttaa, että vähäliikenteistä tiestöä ei saa unohtaa liikenneverkkoa kehitettäessä. Alemman tieverkon merkitys on huomioitava, jotta liikennejärjestelmäsuunnitelma takaa riittävän saavutettavuuden elinkeinoelämälle ja luonnonvarojen hyödyntämiselle.

Alempiasteinen tieverkosto on erityisen tärkeä mm. metsäteollisuuden sekä maa- ja metsätalouden kuljetuksille ja kokonaisuudessaan elintarviketuotannolle.

Selonteko tunnistaa maaseudun infrastruktuurin haasteet, mutta SKAL painottaa, että vähäliikenteisen tieverkon heikentyminen muodostaa merkittävän uhan maaseudun elinvoimalle. Alempiasteisen tieverkon kunto vaikuttaa kuljetusten kustannuksiin, toimitusvarmuuteen ja liikenneturvallisuuteen sekä yritysten sijoittumispäätöksiin.

SKAL toteaa, että vähäliikenteisen tieverkon rapautuminen pahenee, ja erityisesti painorajoitukset, routavauriot ja kelirikko aiheuttavat huomattavia lisäkustannuksia. Näillä tekijöillä on suora vaikutus maaseudun yritysten toimintamahdollisuuksiin ja kuluttajahintoihin. SKAL katsoo, että vähäliikenteisen tieverkon korjausvelan vähentämiseksi tulee laatia erillinen monivuotinen rahoitusohjelma, jonka avulla voidaan parantaa tieverkon kantavuutta ja poistaa kuljetuksia haittaavia painorajoituksia. Tiestön kunnossapidon rahoituksen tulee perustua pitkäjänteiseen suunnitteluun eikä vuosittaiseen budjettivaihteluun. Tähän tarvittaisiin laajempi ja syvempi yhteiskuntasopimus.

SKAL myös kiinnittää huomiota EU:n seuraavaan monivuotiseen rahoituskehykseen. SKAL pitää tärkeänä, että Suomi vaikuttaa erittäin voimakkaasti Euroopan unionin CEF-hankerahoituksen rahoitussaantoonsa. Erityisesti sotilaalliseen liikkuvuuteen liitettävissä hankkeissa on mahdollisuuksia lisätä tiemäärärahoja. Se edellyttää kansallista rahoitusosuutta ja ajankohtaisen geopoliittisen asemamme ja kaksoiskäyttöhankkeiden hyödyntämistä.

Huoltovarmuus ja kokonaisturvallisuus

Selonteko tunnistaa maaseudun merkityksen huoltovarmuudelle, mutta SKAL painottaa, että kuljetusala muodostaa keskeisen perustan maaseudun huoltovarmuudelle. Maaseudun tieverkko on kriittinen elintarvike-, energia- ja teollisuuslogistiikalle, ja kuljetusyritysten toimintakyky on varmistettava kaikissa olosuhteissa. Huoltovarmuuden näkökulma tulee sisällyttää tieverkon rahoituspäätöksiin ja maaseudun logistiikkaratkaisuja tulee kehittää osana kokonaisturvallisuutta

Suomen logistinen asema on muuttunut Venäjän hyökkäyssodan myötä ja varautumisen ja huoltovarmuuden merkitys on korostunut. Kuljetusyritykset ovat tärkeässä roolissa myös huoltovarmuuden näkökulmasta. Huoltovarmuus ja sotilaallinen liikkuvuus korostavat logistiikan merkitystä. Esimerkiksi polttoainekuljetuksilla varmistetaan energian saanti joka puolella maata.

Kuljetusyritykset turvaavat toimintoja myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Ne takaavat sen, että Suomessa voidaan joka päivä herätä rauhassa. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ja väestön toimeentulon tarvitsemien kuljetusten edellytykset on turvattava kaikissa tilanteissa. Kaupassa on oltava ruokaa ja juomaa, sähkö- ja vesilaitosten on pysyttävä käynnissä, tehtaiden toiminnassa ja palveluiden on pelattava.

Siviiliyhteiskunnan ja sotilaallisen maanpuolustuksen kuljetustarpeet on sovitettava yhteen siten, että molemmille varmistetaan riittävät toiminnan edellytykset valmiutta kohotettaessa ja poikkeusoloissa. Merkittävä osa yhteiskunnan kuljetuksista hoidetaan markkinaehtoisesti myös poikkeusoloissa.

Myös alemman tieverkon merkitys on huomioitava, riittävän saavutettavuuden mahdollistamiseksi elinkeinoelämälle ja luonnonvarojen hyödyntämiselle. SKAL katsoo, että nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa huoltovarmuuden merkitystä on painotettava entistä enemmän ja on varauduttava toimitusketjuja koskeviin poikkeustilanteisiin ja häiriöihin.

Raskaan liikenteen taukopaikkaverkko ja jakeluinfra

SKALin taukopaikka- ja jakeluinfraselvityksen mukaan Suomessa on merkittävä puute raskaalle liikenteelle soveltuvista taukopaikoista ja jakeluinfra, erityisesti maaseutualueilla. Tämä heikentää kuljettajien työolosuhteita, liikenneturvallisuutta ja kuljetusten sujuvuutta.

Perinteisten polttoaineiden jakeluinfra on säilyttävä kattavana ja riittävän tiheänä koko maassa. SKALin tekemän kyselyn perusteella tärkein kriteeri kuljetusyrityksille polttoainejakelijan valinnalle on mahdollisuus tankata kuljetusreitillä varrella. Tämä karsii ylimääräisiä poikkeamia reitiltä ja tuo tehokkuutta toimintaan.

Vaihtoehtoihin käyttövoimiin siirtyminen edellyttää kattavaa lataus-, tankkaus- ja erityisesti biokaasuinfrastruktuuria koko maahan. Biokaasulla on maaseudulla erityinen rooli, sillä se hyödyntää maatalouden sivuvirtoja ja vahvistaa energiaomavaraisuutta. Biokaasun jakeluverkoston kehittäminen tukee sekä kuljetusalan päästövähennyksiä että maatalouden kannattavuutta.

Valtion on otettava vahvempi rooli ohjaajana ja rahoittajana. Tässä keskeisessä asemassa on Väyläviraston vetämä työryhmä, jossa on mukana laajasti kuljetus- ja logistiikka-alan toimijoita. Työryhmässä muodostuva yhteinen näkemys raskaan liikenteen tarpeista on vietävä johdonmukaisesti käytäntöön. Investointitukien ja kaavoituksen ohjauksen on perustuttava tähän yhteistyöhön, eikä hankkeiden etenemistä saa hidastaa hallinnollisilla esteillä tai epäselvillä vastuunjaoilla.

Taukopaikoilla on keskeinen rooli kuljetustehtävien koordinoinnissa. Ne tarjoavat mahdollisuuden pitkien ajoneuvoyhdistelmien pysäköintiin. Kattavalla taukopaikkaverkostolla myös maaseudulla voidaan parantaa kuljetusten tehokkuutta ja hyödyntää kaluston mitat ja massat mahdollisimman hyvin. SKAL edellyttää ajoneuvojen ja kuorman käsittelyalueita lähelle kaupunkeja ja terminaaleja, mutta myös maaseudulle metsäteollisuuden ja elintarvikekuljetusten toteuttamiseksi sujuvasti. Myös turvallisia perävaunun ja nosturin jättöpaikkoja tarvitaan kattavasti tieverkolla.

Taukopaikkojen suhteen on tärkeää varmistaa, että tavaraliikenteellä on toimivat olosuhteet koko maassa ja myös yöaikaan auki olevia taukopaikkoja. Taukopaikoilla on oma merkityksensä saavutettavuuden kehittämisessä ja toteutumisessa.

Alueidenkäyttölaki ja logistiikan toimintaedellytykset

Myös alueidenkäyttölain uudistuksen toteutuksessa on varmistettava logistiikan ja liikenteen toimintaedellytykset. Maaseutualueilla tämä tarkoittaa riittäviä aluevarauksia taukopaikoille ja jakeluinfralle, mutta myös terminaaleille ja varastoille sekä toimivia yhteyksiä valtateille ja pääväylille.

Lupaprosessien ennakoitavuus on keskeistä, jotta yritykset voivat tehdä pitkäjänteisiä investointeja. SKAL katsoo, että alueidenkäyttölakiin tulee sisällyttää velvoite huomioida logistiikan tarpeet osana alueiden elinvoimaa ja huoltovarmuutta. Maankäytön suunnittelussa tulee varmistaa raskaan liikenteen reittien ja taukopaikkojen toimivuus sekä sujuvoittaa lupaprosesseja.

Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry

Anssi Kujala
toimitusjohtaja

Ari Herrala
edunvalvontajohtaja